

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

Ίδιοκτήτης και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εκδότης και Διαχειριστής: ΧΡ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

Ταχυτικοί συντάκτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

*Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑν Σοφοκλέους 3, ΑΘΗΝΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για την Ελλάδα	δρ. 25	το χρόνο.
	13	το εξάμηνο.
	7	το τρίμηνο.
Για την Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	το χρόνο
	0,10	το εξάμηνο
Για την Αμερική	\$ 5	το χρόνο
	\$ 3	το εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΠΟΛΥ σοφά, όπως πάντα, τα λέει και τώρα σ' ένα βαθυστόχαστο άρθρο του, που δημοσιεύει στο τελευταίο φύλλάδιο του Πολιτικού «Λόγου» ο μεγάλος ο Ψυχάρης. «Χωρίς ήθικη — δογματίζει στο άρθρο του αυτό — δημοτική δεν υπάρχει». Και βέβαια, ένας αγώνας ιδεολογικός, όπως είναι ο αγώνας για τη δημοτική, — ένας αγώνας που πρέπει, για να προκόψει, να στέλεται πάνω από ατομικά συμφέροντα κι από προσωπικές αδυναμίες, πώς μπορεί να ενοποιηθεί, πώς μπορεί να υπάρξει, πώς μπορεί ακόμη να τραβήξει μπροστά, δίχως ήθικη; Και όσο κι α θέλει κανείς να υποστηρίξει σοφιστικά πως ο καθένας έχει τη δική του την ήθικη, μ' άλλα λόγια, πώς υπάρχουν τόσες ήθικες όσο και άτομα, εμείς για τον αγώνα μας μια ήθικη ξαίρουμε και μια ήθικη δείξαμε. Και για τούτο, μ' όλα τα εμπόδια και μ' όλους τους κατατρεγμούς από δικούς μας κι από αντίθετους, ο Νουμάς έζησε τόσα χρόνια, και ζει και θα ζήσει ακόμα, αφού τη ζωή του την έχτισε πάνω σε ασάλευτα ήθικα θεμέλια που λέγονται ΠΙΣΤΗ και ΘΥΣΙΑ και ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ.

ρουσιάζονται, όσο θυμάμαι, πέρα όταν πιά ξέπεσε η συγγραφική τέχνη.

Το Στενό της Στραγαλιάς έχει δυο μελγχολικές ιστορίες.

Η πρώτη είναι πως μετά τη στάση της Λαμίας το 1917 μερικοί Λαμιακοί καταφύγανε μέσα στην κοιτη του ποταμού και αλχημολώστηκαν. Όποιος τους έρηξε μέσα σ' αυτή τη χαράδρα, αδιέξοδη και απάτητη, όπου και δεν υπάρχει ο παρ' αμικρός πόρος θροφής, ή μισό δεν είχε ή έτρεχε στα τυφλά. Το κυβερνητικό απόσπασμα ανέθηκε στο μονοπάτι που τη δεσπόζει, και τότες οι Λαμιακοί δεν είχε τρόπο παρά να καταθέσουν τα όπλα εφτός. Μα ως κλείσουμε αυτή τη σελίδα, Ματώνει ή καρδιά του ανθρώπου, αναπολώντας τους αδερφικούς άφτους σπαραγμούς σε μια στιγμή όταν το έθνος τους Τουρκοβουργάρους έπρεπε να αντιμετωπίζει, ένωμένο στο μέτρο την τελεφαίρα ψυχή.

(Συνέχεια)

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΜΙΑ πράξη ήθικη πούχαμε σήμερα χρέος να την ξεχωρίσουμε τιμητικά, είναι ή δήλωση που δημοσιεύουμε σ' άλλη σελίδα, της «Συντροφιάς των φίλων του Παλαμά». Μερικοί νέοι μυζωμένοι και φιλότιμοι, από τους λιγοστούς και ξεχωριστούς σημερινούς νέους, που δεν το φανταστήκανε πως έπειδή τους ξέφυγε ακούσια ένας στίχος, ξεπεράσανε κιόλας τον Παλαμά, ιδρύσανε μια φιλική συντροφιά, με το σκοπό να μελετήσουν το έργο του μεγάλου νεοέλληνα ποιητή, να τον δείξουν, να τον επιβάλλουν. Ο Παλαμάς, όχι μόνο για τον πολύ κόσμο, μά, δυστυχώς, και για αρκετούς νέους, καλάνιους και μή, από κείνους που ψευτοποζάρουνε για λόγιοι, χρησιμεύει για «λινδία λίθος» της αξίας τους μά και για ζυγαριά της διανοητικότητάς τους. Με το να γίνονται τον Παλαμά, φαντάζονται μερικοί πως παίρνουνε κάπναι α. ξία. Κι αυτές ίσια ίσια τις εξαφρόνιες και τις ανωστίες βγαίνουνε σήμερα να χτυπήσουν τα φιλότιμα και ήθικα παιδιά που ιδρύσανε τη «Συντροφιά». Έφαις, μια ευχή έχουνα να τους δώσουμε: να μην κουραστούνε. Γιατί, κι αυτό γίνεται εδώ, στο βλοσυρό τόπο μας. Νάρχίζει μια δουλιά καλή, μ' ένθουσιασμό, με φανατισμό, και νάρχεται, γλήγορα γλήγορα ή κούραση να την κόβει στη μέση.

ΣΤΙΧΟΙ

1

Ω χελιδόνι, που άνοιξες τα σπαθωτά φτερά σου, την αλαφρή ζωούλα σου σε νέους να φέρεις τόπους, το πρόσχαρο τραγούδι σου σ' άλλους να πεις ανθρώπους, για μια στιγμή κράτησε το γοργοπέταμά σου.

Και πάρε μου τη σκέψη μου στα ήλιοχαρα ταξίδια, που ασάλευτη έμεινε εδώ, χρόνια και χρόνια τώρα. Βαρέθηκε πιά να γυρνάει στα μονοτάτια τα ίδια, κι όλο στους ίδιους ούρανους να πολεμάει την πόρτα.

2

Του χιονιούρου νοσταλγός το άργό το πέρασμά μου, μπουμπουκία μου ανοιξιάτικα, δεν κράτησα σε σός, Παραδωμένη ή σκέψη μου. Κ' είναι κλειστή ή καρδιά σε κάθε λάμψη γέλιου είτε χειρός. (διά μου,

Κι αν ήλιαχτίδες ήρθαν το νού μου να πλανέσουν, δειλά, μακριά τους έφυγα, της νύχτας κυνηγός. Μου φτάνει έμε τάστροφεγγα τη σκέψη μου να δέμε τον καμμό της αγγυρής τους χάους. (συν.)

3

Με το σουρουπάσμα έφτασα στους πρώσινους λειμώνες. Πολλά βραδύακα με είδανε κι αγγές πολλές, κ' έπληραν κάτι απ' τη μέσα μου βουή κ' εξύπνησαν οι άνθρωποι, και τα λουλούδια εύλαβικά στο πέρασμά μου έγείραν.

Και πήρα γώ απ' τα πέταλλα, τα δροσοποτισμένα, κι απ' τα μπουμπουκία που άνοιγαν στα πράσινα τα κλάνα, τόση χαρά, τόση άνοιξη, που είπα πως θάνα αλώνα, κι άγκαλιάσα όλα τρυφερά με μάτια μεθυμένα.

4

Νοσταλγικό σπιτάκι μου μὲς στὸ λικιερό τὸ δάσο,
τώρα πὺν φρύγει με σκληρὰ τῆς ξενητειᾶς ἡ πύρη
ἄχ! λέω, νῆταν τὸ σῶμα μου γιὰ μιὰ στιγμή νὰ γείρει
κάτω ἀπ' τὴ στέγη τῆ φτωχιά, γλυκὰ νὰ ξεποστᾶσω!

Μὰ ἡ θάλασσα εἶν' ἀπέραντη καὶ τὰ βουνὰ μεγάλα,
καὶ ἡ μέρα πὺν θὰ ξαναῖδῶ τὴ χαμηλή σου θύρα
πολὺ μακριὰ, Δακρύζοντας ἀπόφαση τὸ πῆρα,
καὶ πίνω—ἀλλ—τοῦ χωρισμοῦ τὴν πίκρα στάλα-στάλα.

5

Τραγοῦδι ἐρωτικό, πὺν πᾶς μὲ τοῦ κυμάτου τὸν ἀφρό
στοὺς ἔρμους βράχους τῆς ὀχτιάς, ἀπότομα νὰ σβή-
! (σεις)
πόσο βαθιά μου ἐσκόρπισες τὸν ἦχο σου τὸν ἀργυρό.
σὺν γρύο νερό νεράκιδοθύσης!

Καὶ τώρα μέσα στὴ σιωπὴ πὺν γύρω ἀπλώνεται παν-
(τοῦ)
στὴ θάλασσα, στὸν οὐρανό, στὸν κάμπο, στάχρονιόλι.
μάταια προσμένω—ὦψέ—ξανά τοῦ τόνου σου τοῦ μα-
(γικοῦ)
τὸ μουσικὸ ἀνατρίχιασμα νὰ ξεχυθεῖ καὶ πάλι.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΙΝΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ: *Τὰ δυὸ τριαντάφυλλα τοῦ Χάρου*

2

Τὰ τρία τὰ στερνὰ γράμματα τῆς Μύρρας ὁ Κω-
στής δὲν τὰ διάβασε. Μιὰ φοβερὴ ἀρρώστια, πὺν ἀ-
πὸ καιρὸ τοῦ ρουφοῦσε τὴ ζωὴ καὶ πὺν ἡ Μύρρα
οὔτε τὴν εἶχε ὑπομιαστῆ, τὸν ἐρρηξε καὶ αὐτόνε νε-
κρό, κ' ἔτσι δὲν πρόφτασε οὔτε τὴ θρησκεία του νὰ λ-
λάξει, ὅπως τῷχε σκοπὸ, γιὰ νὰ διευκολύνει τὴν παν-
τρεία του. «Τῆς ἀγάπης ἡ φουρτούνα τοὺς ἀρπαξε
καὶ τοὺς δυό. Ἐνάντια τοὺς σταθήκανε ὅλα. Μὰ καὶ
νὰ μὴν τοὺς στεκόντανε, τί τοὺς ὠφελοῦσε; Ναι, τί
θὰ τοὺς φελοῦσε καὶ νὰ μὴν τοὺς πείραζε κανένας;
Τί θὰ τοὺς φελοῦσε, κανένα ἐμπόδιο νὰ μὴ βροίκα-
νε μπροστά τους, στὸ δρόμο πὺν βαδίζανε; Τί θὰ
τοὺς φελοῦσε καὶ νὰ παρθοῦνε; Πάλεψα ἐγὼ μὲ τοὺς
ἀνθρώπους, μὲ τῶν ἀνθρώπων τὴν κακία. Παλέβανε
ἀφτοὶ μὲ τὴν ἀρρώστια, μὲ τὴ φύση τὴν ἴδια. Τὸν ἔ-
βαινε τὸν ἔσθονε τὸ χτικιό· τὴν ἄλλῃνε, λίγο λίγο τὴν
ἔλειωσε ἡ ἀγάπη, πὺν δύναμη δὲν εἶχε μέσα της, ὅση
ἔκρεπε, νάντισταθῇ παραπάνω», γράφει ὁ Ψυχάρης.

Οἱ δυὸ ψυχὲς σθήσανε, λιώσανε σὰ δυὸ λαμπάδες.
Ὁ Ψυχάρης, πὺν βλέπει πῶς ὅλο αὐτὸ τὸ κακὸ εἶ-
τανε τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς κοινωνικῆς πρόληψης, μαζὶ
μὲ τὰ δάκρυα πὺν χύνει γιὰ τὸν ἀδικο θάνατο τῶν δυὸ
ἀγαπημένων, κάθεται καὶ φιλοσοφεῖ πάνω στὸν τάφο
τους, κάνοντας καὶ λίγη κοινωνιολογία. «Ἀφήστε, ἀ-
φήστε, σοφοὶ καὶ φιλόσοφοι, τὰ συστήματα καὶ τὰ
διβλία. Γιὰ τὸ καλὸ δουλέβετε, τὸ ξαίρω, γιὰ τὸ κα-
λὸ, σὺν τὸν Πλάτωνα μᾶς φτειάνετε καινούργιες πο-
λιτείες, μᾶς δείχνετε κόσμους καινούργιους, ὅπου

φτώχεια δὲ θὰ ὑπάρχη, ὅπου δὲ θὰ πεδνήσκη κανέ-
νας ἀπὸ τὴν πείνα καὶ ἀπὸ τῆς πείνας τὰ βάσανα, ὅ-
που θὰ ζοῦνε ὅλοι σὺν ἀδέρφια, ὅλοι σὺν ἀδελφοί, ἀ-
φοῦ τὸ ἴδιο δικαίωμα κάθε ἀνθρώπος ἔχει, νὰ δουλέ-
θῃ, νὰ τρώῃ καὶ νὰ ζῇ. Τὰ ξαίρω, τὰ ξαίρω! Μὰ
σὺς γυρέβω, σὺς ζητῶ, ἄλλιως νὰλλάξετε τὸν κόσμο.
Νὰ μᾶς νὰλλάξετε λιγάκι, σὺν μπορεῖτε, τοὺς ἰδιους
ἐμᾶς, νὰ μᾶς ἀλλάξετε τὴ ζωὴ μας, καὶ δύναμη νὰ
μᾶς δώσετε περισσότερη, νὰ μᾶς κάμειτε ἀνθρώπους.
Νὰλλάξετε τὶς ψυχές, γιὰ νὰ μποροῦνε νὰ παίρνουν-
ται ὅσοι ἀγαπιούνται. Κ' ἔτσι νὰ στερεώσετε πρῶτα
πρῶτα τὸ δικαίωμα πὺν κάθε ἀνθρώπος ἔχει νάγαπᾷ,
ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς μας ὁ πῶς μεγάλος, ἡ ἀπαράτηρη
καὶ πρῶτη μας ἀνάγκη θέλει νάγαποῦμε καὶ νὰ μᾶς
ἀγαποῦνε, ἀφοῦ, ἂς τὸ ποῦμε φανερά, ἡ μήτρα τοῦ
κόσμου εἶναι ἡ ἀγάπη.

Ὁ Ψ. πὺν ὡς γνωστὸ εἶναι ἓνας ἐθνικιστής, μὲ
τὴν πλάτητὴρ ἐννοεῖται σημασία αὐτοῦ τοῦ ὅρου, πέ-
φτει ἔτσι σ' ἓνα φαῦλο κῆλο. Γιὰ νὰλλάξει—λέει—
ὁ κόσμος, χρειάζεται νὰλλάξουνε οἱ ψυχές πρῶτα.
Μὰ καὶ νὰλλάξουνε οἱ ψυχές, ἀδύνατο, ἂ δὲν ἀλ-
λαχτεῖ πρῶτῃτερα ὁ κόσμος. Ὅλες αὐτές οἱ κοινο-
νικὲς πρόληψες στηρίζονται πάνω στὴ σημερινὴ κοι-
νωνικὴ οργάνωση πὺν γιὰ νὰ προστατέψει τὰ συμφέ-
ροντά της, καλλιεργεῖ μὲ τὰ σκολεῖα καὶ μὲ ὅλα τὰ
μέσα κάθε πρόληψη, διαιωνίζει τὶς πλάνες καὶ τὴν
μίσση γιὰ νὰ κρατεῖ τοὺς ἀνθρώπους μακριὰ ἀπὸ τὴν
ἀλήθεια, κ' ἔτσι νὰ μπορεῖ νὰ τοὺς ξεμεταλλεύεται
εὐκολώτερα. Μέσα σ' ἓνα σοσιαλιστικὸ καθεστὸ, πὺν
καταργεῖ τὶς κοινωνικὲς τάξεις, πὺν κάνει τὴ θρη-
σκεία ἰδιωτικὴ ὑπόθεση, δὲ θὰ μπορούσε νὰ δημιουρ-
γηθοῦνε τὰ δυὸ αὐτὰ ἐρωτικὰ δράματα πὺν μᾶς ζου-
γράφισε ὁ Ψ. Βέβαια ὁ ἐθνικισμὸς τοῦ Ψ. κρύβει
μέσα του τέτιο ποσὸ ἀνθρωπισμοῦ, πὺν δὲν μπορεῖ
νὰ συγκριθεῖ διόλου μὲ τὸ δόλιο καὶ συμφερόντολόγο
ἐθνικισμὸ τῶν ἀσίων τῆς πλουτοκρατίας, πὺν τὸν με-
ταχειρίζονται σὰ μάσκα, γιὰ νὰ ρουφοῦνε τὸ αἷμα
τῶν ἀνθρώπων καλῆτερα. Ὁ Ψ. στὶς πατρίδες δὲ
βλέπει σύγκρουση συμφερόντων. Βλέπει τὴ ζωὴ σὺν
ἰδιοσλόγο, σὺν ποιητῆς, καὶ δὲ θέλει νὰ πιστέψει πῶς
ἀφοῦ ὅλες οἱ πατρίδες στὴν ἴδια οικονομικὴ βάση
ἀκκοιμποῦνε, εἶναι ἀναγκασμένες καὶ τὴν ἴδια ἡθι-
κὴ νάκολοῦθουνε, ἀδιάφορο ἂν κάποτε, γιὰ λόγους
τυχαίους, ἡ μιὰ παρουσιάζετο ἡθικώτερη ἀπὸ τὴν
ἄλλη. Ἐμεῖς πιστεύουμε πῶς ὅλες οἱ ἀστικὲς τάξεις,
πὺν διευτύνουνε σήμερα τὸν κόσμο, εἶναι ὅλες ἀπὸ
τὸ ἴδιο πανί, καὶ γι αὐτὸ, ἂν ἡ ἀνάγκη τοῦς τὸ ἐπι-
βάλει, δὲ δυσκολεύονται νὰ μεταχειριστοῦνε τὶς ἴδιες
μέθοδοι τῶν ἀντιπάλων τους, πὺν τὶς κατηγοροῦσα-
νε. Βέβαια, ἂν ὅλοι οἱ ἀστοὶ τοῦ κόσμου εἶχανε τὸν
ἀνθρωπισμὸ τοῦ Ψ. ἡ κοινωνικὴ μεταβολὴ θὰ εἶ-
τανε περιττή. Μὰ δὲν μπορούμε νὰ ἐμπιστευτοῦμε
τὴν τύχη τοῦ κόσμου στὴν ἀγαθὴ διάθεση μερικῶν
ἀγαθῶν ἀτόμων. Θέλουμε τέτοια οργάνωση, πὺν νὰ
κάνει στὸ μέλλο ἀδύνατο κάθε καινούργια ἀνθρωπο-
σφαγή. καὶ πιστεύουμε πῶς ὅχι ὁ ἐθνικισμὸς μὰ ὁ
Διεθνισμὸς θὰ δημιουργήσῃ τὸν ἀνώτερο πολιτισμὸ,
θὰ τιμήσῃ τὴ ζωὴ, καὶ θὰ φέρῃ τὴ βασιλεία τῆς
Ἀγάπης, πὺν, ὅπως πολλὰ ὥραϊα τὸ λέει ὁ Ψ., εἶναι
ἡ μήτρα τοῦ κόσμου.

Ὁ Ψ. εἶναι ὁ πιστὸς τῆς Ἀγάπης. Κανεὶς ἀπὸ
τοὺς Ἕλληνες λογοτέχνες δὲν τὴν ἐνωσε τὴν ἀγά-